

WOORD VOORAF

ICAV II: een wetenschappelijk congres van een interuniversitair centrum

Op 11 september 2013 werd het Interuniversitair Centrum voor Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (het “ICAV”) boven de doopvont gehouden. De stichtende leden zijn de professoren Ludo Cornelis (VUB, ondertussen emeritus), Marc Kruithof (UGent), Ilse Samoy en Caroline Van Schoubroeck (KU Leuven) en Thierry Vanswevelt en Britt Weyts (UAntwerpen), en raadsheer Geert Jocqué (Hof van Cassatie).

Het ICAV heeft als missie de wetenschappelijke kwaliteit van het Vlaamse onderzoek over aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht te verhogen door interuniversitaire samenwerking te stimuleren en te faciliteren.

Dit doet het onder meer door gezamenlijke gesloten doctoraatsseminaries (“ICAV voor Doctorandi”) te organiseren. Hierin presenteren doctorandi hun onderzoek en onderwerpen zij hun onderzoeksopzet, methodologie en voorlopige resultaten aan de kritische commentaren van de professoren en andere onderzoekers van alle deelnemende faculteiten. Tot nu toe werden reeds zeven dergelijke seminaries gehouden, en het achtste zal plaatsvinden in juni 2018.

Daarnaast organiseert het ICAV tweejaarlijks een open Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ook “ICAV”). Deze congressen verschillen van de in ons land meer traditionele “studiedagen” doordat ze, naast bij te dragen tot de permanente vorming van praktijkjuristen, vooral tot doel hebben de wetenschappelijke verwezenlijkingen van onze faculteiten niet alleen te delen met het juridisch onderlegd publiek, maar ook bloot te stellen en te toetsen aan de kritische kijk van juristen actief in het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht buiten de universiteiten.

Elk ICAV is opgebouwd uit vijf vaste rubrieken. In de *Sectie Actualia* worden telkens de belangrijkste of interessantste recente ontwikkelingen in het aansprakelijkheidsrecht en het verzekeringsrecht kritisch toegelicht. In de *Sectie Bruggen naar Andere Rechtstakken* worden onderwerpen interdisciplinair benaderd of worden thema's behandeld die zich op de grens tussen het aansprakelijkheids- of verzekeringsrecht en een andere rechtstak bevinden. In de *Sectie Aanstormend Talent* krijgt een pas gedoctoreerde of binnenkort te promoveren onderzoeker de gelegenheid om zijn of haar inzichten aan een groter publiek voor te stellen. In de *Sectie Stellingen* wordt, in een waar wetenschappelijke traditie, een normatieve

(*de lege ferenda*) of positieve (*de lege lata*) theoretische hypothese geponeerd en verdedigd. Tot slot komt in de *Sectie Internationalisering* een buitenlandse rechtswetenschapper aan het woord om onze kijk te verbreden door met de ervaring (rechtspraktijk) en benadering (theorie of rechtsleer) uit dat andere rechtstelsel inspiratie te bieden voor Belgisch onderzoek.

Het eerste congres (ICAV I) vond plaats in Antwerpen op 5 december 2014.¹ Dit boek bevat de bijdragen aan het tweede congres (ICAV II), dat onder voorzitterschap van Geert Jocqué (Hof van Cassatie) werd gehouden op 2 december 2016 in Gent.

In de eerste rubriek, waarin de ontwikkelingen van de voorbije twee jaar werden besproken, maakte ondergetekende, Marc Kruithof (UGent), een kritische analyse van enkele merkwaardige arresten van het Hof van Cassatie over aansprakelijkheid die ons aanzetten de dogmatiek van het Belgische aansprakelijkheidsrecht te herbekijken. Caroline Van Schoubroeck (KU Leuven) gaf een ruimer overzicht zowel van de jurisprudentiële ontwikkelingen die het verzekeringsrecht in deze periode heeft doorgemaakt als van de nieuwe regelgeving die het daglicht zag.

Vervolgens onderzocht Ingrid Boone (KU Leuven), vanop de brug naar het familierecht, of aansprakelijkheidsvorderingen tussen (gewezen) gezinsleden zo zeldzaam zijn als vaak wordt aangenomen, en welke de redenen kunnen zijn om (g)een aansprakelijkheidsvordering in te stellen. Zij zag een complementaire rol weggelegd voor het aansprakelijkheidsrecht in die gevallen waarin het familierecht een leemte laat of het straf- en jeugdbeschermingsrecht geen soelaas bieden, met name door tegemoet te komen aan belangen en behoeften waarvoor deze andere rechtstakken onvoldoende aandacht hebben.

Ludo Cornelis (VUB) poneerde dat de huidige toepassing van het aansprakelijkheidsrecht bijdraagt tot de disproportionele vermogensongelijkheid die op termijn de stabiliteit van de samenleving ondermijnt. Terwijl de basisideeën die het privaatrecht schragen verantwoord worden op basis van de assumptie dat zij bijdragen tot het algemene belang, blijken de hiervan afgeleide rechtsregels in hun huidige werking dit algemene belang dus onvoldoende te dienen. Hij pleit voor een remediëring door een brug te slaan naar het grondwettelijk recht, dat juristen kan verplichten de concrete toepassing van aansprakelijkheidsrecht af te stemmen op de vrijwaring van samenlevingswaarden en -belangen.

Dimitri Verhoeven (UAntwerpen), die ondertussen promoveerde tot doctor in de rechten,² stelde als aankomend talent een deel van zijn onderzoeksresultaten voor. Hij behandelde de vraag waarom de Wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor produkten [*sic*] met gebreken in België relatief weinig

¹ De bijdragen aan dit eerste congres werden gepubliceerd in de ICAV boekenreeks: Th. VANSWEEVELT & B. WEYTS (ed.), *Actuele ontwikkelingen in het aansprakelijkheidsrecht en verzekeringsrecht. 1ste Interuniversitair Congres over Aansprakelijkheids- en Verzekeringsrecht (ICAV I)*, Antwerpen, Intersentia, 2015, 294 p.

² D. VERHOEVEN, *Productaansprakelijkheid en productveiligheid*, Antwerpen, Intersentia, 2018.

wordt gebruikt als (exclusieve) rechtsbasis voor de vergoedingsplicht van schade veroorzaakt door onveilige producten.

In de rubriek stellingen constateerden Ilse Samoy en Wannes Vandebussche (KU Leuven) dat angstschade volgens de bestaande leer van het Belgische aansprakelijkheidsrecht vergoedbaar kan zijn. Om te vermijden dat een vergoeding zou verschuldigd zijn voor reële, beduidende en bewezen maar onterechte of onredelijke angst, pleitten zij er *de lege ferenda* voor het principe van redelijkheid en billijkheid een expliciete rol te geven in het analyseschema, zodat de nodige beperkingen kunnen worden verantwoord op het niveau van de fout, de schade en het oorzakelijk verband.

In de slotrubriek, die over de (lands)grenzen heen kijkt, besprak Ivo Giesen (Universiteit Utrecht) de meest tot de verbeelding sprekende recente ontwikkelingen op het terrein van het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht. Hierbij viel, naast de uiteenzetting over enkele dogmatische ontwikkelingen en procedurele facetten zoals de prejudiciële vraagprocedure voor de Hoge Raad en de afhandeling van collectieve schade, vooral de analyse van hoe wordt omgegaan met historisch onrecht en de rol die het aansprakelijkheidsrecht kan spelen in de actuele klimaatproblematiek op.

Dit verslagboek geeft een blijvende waarde aan een mooi en geslaagd congres. De ruime opkomst voor en de feedback die we ontvingen over ICAV I en ICAV II (de congressen), geven het ICAV (het centrum) bijkomend enthousiasme om met vereende kracht verder aan de ingeslagen weg te timmeren. Het uitgesproken wetenschappelijk karakter van de bijdragen en de volgens de vaste secties georganiseerde variatie in de invalshoeken en onderwerpen blijken door het doelpubliek zeer te worden geapprecieerd. Wij danken alle sprekers en auteurs voor hun bijdrage maar ook alle deelnemers voor hun interesse, aandacht én interessante vragen en opmerkingen.

ICAV III is gepland voor 7 december 2018 in Leuven. Daarmee lijkt een eerste doelstelling om met ICAV een duurzame structuur te creëren voor het publieke debat over de verwezenlijkingen van het Vlaamse wetenschappelijk onderzoek van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht te zijn gerealiseerd. Wij hopen dan ook op ons derde congres nog meer in het veld van het aansprakelijkheids- en verzekeringsrecht actieve juristen te mogen verwelkomen dan we op de eerste twee edities konden tevreden stellen.

Marc Kruithof
Hoofddocent UGent
marc.kruithof@ugent.be